

DUURZAAM INTERNATIONAAL ONDERNEMEN

MVO Vlaanderen is een initiatief van de Vlaamse overheid, departement Werk en Sociale Economie. Het is een start- en ontmoetingsplaats voor iedereen met een interesse in maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De website www.mvovlaanderen.be bevat een ruim aanbod aan instrumenten en informatie. Ons doel? Organisaties helpen om mvo in praktijk om te zetten.

Naar aanleiding van de Exportbeurs stelden we voor u dit basisdossier samen. Het biedt specifieke informatie over hoe u als Vlaamse organisatie - profit of non-profit - internationale invloeden ondergaat of op uw beurt uw invloed kunt laten gelden. U vindt ook verwijzingen naar tal van gratis instrumenten op verschillende websites, dienstverleners die u kunnen helpen en meer algemene informatie.

Vragen, bemerkingen of suggesties? Aarzel niet onst te contacteren!

Veel leesplezier!

MVO Vlaanderen - Kenniscentrum Duurzaam Ondernemen

Koning Albert-II laan 35

1030 Brussel

Tel. 0032 3 877 16 04 - Redactie & beheer

Tel. 0032 2 553 06 22 - Initiatiefnemer (Vlaamse overheid - Departement Werk en Sociale Economie)

E-mail: info@mvovlaanderen.be

Flanders Investment & Trade

Koning Albert-II laan 37

1030 Brussel

Tel 0032 2 504 87 11

E-mail: info@flanderstrade.be

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Wat is mvo?

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) is een continu verbeteringsproces waarbij ondernemingen vrijwillig op systematische wijze economische, milieu- en sociale overwegingen op een geïntegreerde manier in de gehele bedrijfsvoering opnemen, waarbij overleg met de stakeholders, of belanghebbenden, van de onderneming deel uitmaakt van dit proces. (Referentiekader MVO in België, ICDO - 29 maart 2006)

Een nieuwe definitie

De Europese Commissie stelt in haar “vernieuwde EU-strategie 2011-2014 ter bevordering van maatschappelijk verantwoord ondernemen” voor om mvo te herdefiniëren als “de verantwoordelijkheid van bedrijven voor het effect dat ze op de samenleving hebben”.

Volwaardig mvo houdt in dat bedrijven aandacht voor mensenrechten, consumentenbelangen en sociale, ethische en milieukwesties in hun bedrijfsactiviteiten en kernstrategie integreren in nauwe samenwerking met hun stakeholders.

Het doel is daarbij om:

- zoveel mogelijk gedeelde waarde te creëren voor hun eigenaren/aandeelhouders en voor hun andere stakeholders en de samenleving als geheel;
- mogelijke negatieve effecten op te sporen, te verminderen of liefst te voorkomen.
- mvo te integreren als een waardevol instrument voor bedrijfsbeheer, en dit zowel op het vlak van innovatie en groei, als op het vlak van personeelsmotivatie, het aantrekken van klanten, risicobeheer en operationeel management.

Duurzaam internationaal ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen stopt noch aan de grenzen van de onderneming, noch aan de landsgrenzen. Zeker in het buitenland kunt u voor ethische dilemma's komen te staan zoals milieuvraagstukken (bedrijfsafval, energiebesparing, transportkeuzes,...) en sociale kwesties (veiligheid en gezondheid, kinderarbeid, andere waarden en normen,...) Duurzaam internationaal ondernemen betekent dat bedrijven in hun internationale relaties met afnemers, leveranciers of partners oog hebben voor het evenwicht tussen economische prestaties enerzijds en de sociale en ecologische effecten daarvan anderzijds, rekening houdend met de plaatselijke institutionele, sociale en culturele context.

Maar ook als u geen vestiging hebt in het buitenland loopt u risico's: productie- en handelsketens worden steeds complexer. Vaak gaat de keten terug tot (ver) in het buitenland

waar producten of onderdelen worden geproduceerd. De verantwoordelijkheid van Belgische ondernemers is ook grensoverschrijdend. Je moet weten waar grondstoffen vandaan komen, wat er speelt bij toeleveranciers en door wie producten vervaardigd worden.

Er zijn een aantal redenen waarom internationaal opererende ondernemingen (of het om export of import gaat) best expliciet rekening houden met de verschillende dimensies van duurzaamheid.

- **Delocalisatie en het groeiend belang van duurzaamheid:** de prijsdruk om competitief te blijven zet vele ondernemers uit Vlaanderen er toe aan om delen van hun productie naar andere landen uit te besteden. Terwijl duurzaam ondernemen in eigen land al enkele jaren op de agenda staat, komt er nu ook steeds meer

aandacht voor de duurzame kanten van internationaal ondernemen.

- **Reputatiemanagement:** een goede reputatie behouden of zelfs verbeteren is van groot belang voor elk bedrijf. Een slechte reputatie is een ramp, zeker nu de mondialisering en de informatietechnologie ervoor zorgen dat zo'n reputatie razendsnel de wereld rondgaat.
- **Rendement:** als een onderneming haar lokale werknemers bijvoorbeeld goede arbeidsomstandigheden en opleidingen biedt, zal dit haar productiviteit ten goede komen en zal ze gemakkelijker goed geschoolde medewerkers kunnen aantrekken.
- **Verhoogde maatschappelijke druk:** ngo's verhogen dan weer de druk op de mvo-ketel door gerichte campagnes die vaak een hoog mediatic gehalte hebben. En een goede relatie met de lokale bevolking zorgt voor een 'license to operate'. Lees hierover ook meer bij ['maatschappij en buurt'](#)
- **Toenemende regelgeving:** de internationale wetgeving rond duurzaamheidsthema's breidt steeds verder uit. De [OESO Richtlijnen](#) maken duidelijk wat de overheid van bedrijven verwacht op het gebied van mvo in

internationale context. Ze maken samen met de [richtlijnen van de Internationale Arbeidsorganisatie](#) (ILO), de Verenigde Naties (Global Compact) en ISO 26000 deel uit van het Internationaal mvo-kader.

- **Risicomanagement:** wie duurzaam onderneemt, is bekommerd om de veiligheid van zijn werknemers en om zijn omgeving, en stemt zijn beleid daar dus op af. Automatisch verkleint dan ook het risico op ongelukken of op andere onvoorziene situaties.

Aan duurzaam internationaal ondernemen hangt een prijskaartje.

Hoe hoog, valt niet eenduidig te zeggen. Veel hangt immers af van de aard van de activiteiten en van de grootte van een bedrijf. Inspelen op concrete problemen ter plaatse vergt bovendien een andere investering dan het invoeren van een geïntegreerde aanpak waarbij duurzaam internationaal ondernemen in de verschillende processen van de bedrijfsvoering (productie, HRM,...) wordt ingebed.

Duurzaam internationaal aankopen door een duurzame keten

Natuursteen die door Indische kinderhanden ging. De strijd tegen bloeddiamanten. Het Europees Parlement dat zich buigt over de import van conflictmineralen. Smartphones en tablets die in erbarmelijke arbeidsomstandigheden worden geassembleerd. Het Rana Plaza-drama dat de modesector wakker schudde.

In een wereld waarin iedereen met iedereen verbonden is en nieuws zich sneller verspreidt dan het licht, nestelen dergelijke feiten zich in het collectief geheugen. Vrijwel alle Belgische bedrijven kopen direct of indirect producten aan uit het buitenland. En de vijftig snelst groeiende landen zijn

allemaal opkomende economieën. Ze zijn belangrijke potentiële handelspartners voor Belgische bedrijven. Zaken doen in deze landen biedt marktkansen voor Belgische ondernemers, maar betekent ook verantwoordelijkheden nemen. Door duurzaam te ondernemen, kunnen bedrijven winst maken en tegelijkertijd een positieve invloed uitoefenen op bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden, corruptie en milieuthema's.

Productie- en handelsketens worden steeds complexer; vaak gaat de keten terug tot (ver) in het buitenland waar producten of onderdelen worden geproduceerd.

De verantwoordelijkheid van Belgische ondernemers is ook grensoverschrijdend. Je moet weten waar grondstoffen vandaan komen, wat er speelt bij toeleveranciers en wie er producten vervaardigt. Arbeidsomstandigheden en milieu-issues bij buitenlandse toeleveranciers hebben uiteindelijk ook invloed op de duurzaamheid van een in België gevestigd bedrijf.

In een wereld die op verschillende vlakken tegen zijn grenzen aanloopt, hebben sectoren en bedrijven het echter nog altijd moeilijk om hun productieketen in kaart te brengen, laat staan hem van begin tot einde op een duurzame leest te schoeien.

Het contrast tussen de belofte en de realiteit blijkt té vaak schrijnend groot. Wie produceerde dit product? Waar? Waarmee? In welke omstandigheden? zijn vragen die consumenten, ngo's, aankopers,... zich dus logischerwijze alsmat vaker stellen. Wie deze realiteit negeert, riskeert imagoverlies. En zo komt, behalve 'people' en 'planet', plots ook 'profit' om de hoek kijken.

Kansen door duurzaam ketenbeheer

Welke kansen brengt maatschappelijk verantwoord inkopen?

- Steeds meer afnemers vragen om duurzame producten. Dat creëert nieuwe afzetmarkten.
- Wanneer milieu- en arbeidsomstandigheden aan het begin van de keten beter geregeld zijn, vergroot dat de arbeidsproductiviteit, de kwaliteit van uw producten en de leveringszekerheid.

- Hoe minder het aantal schakels in uw keten, hoe sterker uw controle.
- Milieubesparende maatregelen besparen ook vaak kosten.
- Wanneer u op de hoogte bent van, of in elk geval voorbereid bent op mogelijke problemen in de keten kunt u werken aan de oplossing. Hierdoor bent u minder kwetsbaar voor kritische vragen van maatschappelijke organisaties en de media.
- Uw (marketing)verhaal is geloofwaardiger wanneer u transparant bent over de herkomst van uw producten. Het draagt bij aan een goede reputatie.

Risico's

Wat zijn de risico's wanneer u geen ketenverantwoordelijkheid neemt?

- Afnemers willen steeds vaker antwoord op vragen over duurzaamheid. Heeft u deze antwoorden niet, dan loopt u het risico deze afnemers als klant te verliezen.
- De Vlaamse overheid koopt steeds duurzamer in. U loopt dus kans de overheid als klant te verliezen.
- Als ngo's en de media misstanden aantreffen, kan uw reputatie een flinke deuk oplopen.

Lees meer

Lees meer over duurzaam 'internationaal ondernemen', 'ketenbeheer' en 'duurzaam aankopen' op www.mvovlaanderen.be

Aan de slag

1. Risicochecker

De [MVO Risico Checker](#) is er voor ondernemers die in-kopen, exporteren of zelf produceren in het buitenland.

U bent een ondernemer die:

- producten of diensten inkoopt via een tussenpersoon of direct bij de producent of leverancier zelf en/of
- producten of diensten exporteert en/of
- zelf producten of diensten aanbiedt in het buitenland (en investeert in buitenlandse productielocaties)

Na deze (korte) test weet u welke internationale mvo-risico's u loopt met uw handelsactiviteiten en wat u kunt doen om de risico's te beperken.

2. Checklist invloed in de keten

Wat kunt u doen aan risico's die spelen in uw toeleveringsketen? U weet misschien dat er mogelijk mvo-risico's spelen in uw toeleveringsketen. U kunt meer dan u denkt!

Het beantwoorden van de vragen uit de [checklist invloed in de keten](#) helpt u bij het beïnvloeden van de mvo-prestaties van uw leveranciers.

3. Wie kan me helpen?

Op [de website van MVO Vlaanderen](#) vind je een lijst met netwerken en dienstverleners gespecialiseerd in (aspecten) van mvo. Je vindt ze per thema (specialisatie) en sector.

Dienstverleners geregistreerd op MVO Vlaanderen onder thema Internationaal Ondernemen	Dienstverleners geregistreerd binnen de KMO-portefeuille
Binario	
CAP conseil	
CO2LOGIC	×
CONSULTES	
MACHI Asia & Sustainability Consulting	×
Federatie van Belgische Kamers van Koophandel	
THE GLOBAL PICTURE BVBA	
Unizo	×
Sustenuto	×
VOKA - Kamer van Koophandel West-Vlaanderen	×
VOKA - Kamer van Koophandel Mechelen	×

Meer netwerken en dienstverleners op <https://www.mvovlaanderen.be/aan-de-slag/netwerken-en-adviseurs>

4. Mvo-richtlijnen en kaders

Op dit moment bestaan er vele standaarden voor (aspecten van) maatschappelijk verantwoord ondernemen. We lijsten de belangrijkste hieronder voor u op.

Voor bedrijven en organisaties is het niet altijd eenvoudig om de bomen door het bos te zien en een goed geïnformeerde keuze te maken voor de standaard die bij hun doelstellingen past. Om die reden heeft MVO Vlaanderen een aantal mvo-standaarden in kaart gebracht en inzichtelijk gemaakt hoe deze zich op belangrijke punten tot elkaar verhouden. Er zijn er die internationaal erkend zijn en er zijn er die voornamelijk regionaal of nationaal van toepassing zijn.

ISO 26000 geldt hierbij als referentie waartegen de andere instrumenten worden afgezet. ISO 26000 is een internationale richtlijn voor het implementeren van mvo in een organisatie. Het geeft bedrijven een normatief kader om hun maatschappelijke verantwoordelijkheden zelf te bepalen en geeft adviezen over het structureel invoeren van mvo.

BEZOEK DE MVO-instrumentenwijzer op MVO Vlaanderen www.mvovlaanderen.be/inspiratie/mvo-instrumentenwijzer

4.1. OESO-richtlijnen

Op internationaal gebied gelden er verschillende richtlijnen voor mensenrechten en arbeidsomstandigheden. De Belgische overheid onderschreef de OESO-richtlijnen. Dat zijn aanbevelingen inzake arbeid, mensenrechten, ketenverantwoordelijkheid, milieu, consumentenbescherming, concurrentie,...

De rode draad doorheen deze richtlijnen is de verantwoordelijkheid die bedrijven in de samenleving dragen. Daarom staat het begrip maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal.

Het Nationaal Contact Punt (binnen de FOD Economie) moet de naleving van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen bevorderen. Daartoe kan het meldingen behandelen van vermeende schendingen van de richtlijnen door Belgische bedrijven.

Voor meer informatie zie [OESO-Contactpunt](#)

4.2. ILO-arbeidsnormen

De [Internationale Arbeidsorganisatie](#) (ILO) heeft vier fundamentele arbeidsrechten vastgelegd:

1. Vrijheid van vakvereniging en het recht op collectief onderhandelen.
2. Het uitbannen van alle vormen van dwangarbeid en slavernij.
3. De effectieve afschaffing van kinderarbeid.
4. Het uitbannen van discriminatie op het werk en in beroep.

Op basis van deze normen werden verschillende certificaten ontwikkeld zoals SA8000.

4.3. Guiding principles inzake bedrijven en mensenrechten (Verenigde Naties)

In aanvulling op de UVRM heeft speciaal gezant van de VN John Ruggie een beleidskader afgeleverd over de rechten van de mens in relatie tot het bedrijfsleven. Het Ruggie-kader is wereldwijd geaccepteerd en opgenomen in de OESO Richtlijnen.

Volgens het Ruggie-beleidskader heeft een bedrijf de maatschappelijke verantwoordelijkheid om mensenrechten te respecteren (responsibility to respect). Ook moeten zij de mensenrechtenrisico's in hun keten in kaart brengen en verminderen. Dit wordt due diligence genoemd, of mvo-ricomanagement. Het Ruggie-kader bevat een handreiking waarmee bedrijven hun ketenverantwoordelijkheid vorm kunnen geven. Dit kader (ook de Guiding Principles genoemd) is van toepassing op alle staten en alle bedrijven, al dan niet multinationaal, en ongeacht omvang, sector, locatie, eigendomsverhoudingen en structuur. Ze vormen een coherent geheel en dienen afzonderlijk en gezamenlijk te worden geïnterpreteerd in het licht van het doel ervan, namelijk het verbeteren van normen en praktijken inzake bedrijfsleven en mensenrechten om daadwerkelijk resultaten voor betrokkenen en gemeenschappen te realiseren en zo een bijdrage te leveren aan een maatschappelijk duurzame globalisering.

http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

4.4. MVO-management richtlijn ISO 26000

ISO 26000 'Guidance on Social Responsibility' is een internationale richtlijn voor mvo, die onder auspiciën van de International Organization for Standardization (ISO) via een multi-stakeholderproces werd ontwikkeld. De richtlijn biedt hulp bij het integreren en verankeren van mvo in de totale bedrijfsvoering van om het even welke organisatie en biedt duidelijkheid over de inhoud en het proces van mvo.

4.5. GRI-richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving

Het Global Reporting Initiative (GRI) produceert 's werelds meest volledige en algemeen aanvaarde systeem voor duurzaamheidsverslaggeving. Het Framework, met de Reporting Guidelines als hart, omvat principes en indicatoren die organisaties kunnen gebruiken om op een uniforme en transparante manier te communiceren over hun economische, ecologische en sociale prestaties, aan interne en externe stakeholders. Het systeem is ontworpen voor gebruik door elke organisatie, ongeacht omvang, sector of locatie. Het gebruik ervan is vrijwillig. Indien gewenst, kan hierop een onafhankelijke beoordeling gebeuren (door GRI zelf of via externe verificatie).

4.6. Sustainable Development Goals (SDG's)

De [Sustainable Development Goals](#) (SDGs) of Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen zijn een geheel van universele doelstellingen voor duurzame ontwikkeling, goedgekeurd door de 193 lidstaten van de Verenigde Naties, om de Millenniumdoelstellingen (MDG's, 2000-2015) te vervangen

en de overgang naar een duurzamere samenleving verder te zetten.

De landen die deze '2030 Agenda for Sustainable Development' in New York hebben ondertekend, waaronder ook België, hebben zich geëngageerd om de SDGs te gebruiken om hun duurzaamheidsstrategieën voor 2030 te omkaderen.

Het is de bedoeling om expliciet een beroep te doen op de creativiteit en de innovatie van het bedrijfsleven om de uitdagingen van duurzame ontwikkeling aan te pakken.

Op het programma staan thema's als armoede, gendergelijkheid, schoon water, schone energie en klimaatverandering. Veel bedrijven zijn echter onzeker over welke acties zij kunnen en moeten nemen.

Het [SDG Compass](#) moet deze onzekerheid wegnemen. Het is een gids die bedrijven kunnen gebruiken om hun strategieën af te stemmen op de relevante SDGs en voor het meten en beheren van hun resultaten. Een voortdurend bijgewerkte lijst van zakelijke indicatoren en gereedschappen zorgt voor de ondersteuning.

Voor meer informatie zie ook [Cifal Flanders](#) en [The Shift](#).

4. 7. Labels

Een mvo-label maakt het mogelijk maatschappelijke verantwoordelijkheid op een meetbare manier te vertalen naar stakeholders.

Hoewel er enkele keurmerken bestaan (MVO Prestatieladder, SR10 norm, een geverifieerd GRI-duurzaamheidsverslag), blijft mvo een continu proces van verandering dat moeilijk te certificeren valt. Om die reden is ook ISO 26000 niet certificeerbaar.

Heel wat deelaspecten van mvo hebben wel labels, waaronder FSC, CO₂ neutral, Max Havelaar of Fairtrade, Nordic Swan, Cradle to Cradle,...

Behalve labels en certificaten, bestaan er ook mvo- of duurzaamheidscharters waarbij bedrijven zich engageren om bepaalde mvo-doelstellingen te behalen.

Deze worden vaak geïntroduceerd en ondersteund via sector-initiatieven, bijvoorbeeld de zuivelsector en de audiovisuele sector. Ook de VOKA - Kamers van Koophandel geven bedrijven al jaren de kans om in te tekenen op het Charter Duurzaam Ondernemen. Bedrijven die dit Charter ondertekenen en de hieraan gekoppelde initiatieven succesvol doorlopen, ontvangen eveneens een certificaat.

Lees meer op

<https://www.mvovlaanderen.be/thema/labels-en-certificering>

Wat is MVO Vlaanderen

MVO Vlaanderen is een initiatief van de Vlaamse overheid, departement Werk en Sociale Economie. Het is een start- en ontmoetingsplaats voor iedereen met een interesse in maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Het bevat een ruim aanbod instrumenten en informatie met als doel organisaties te helpen om mvo in praktijk om te zetten:

- alle mvo-actualiteit: nieuwsberichten, een agenda en [een nieuwsbrief](#);
- toegankelijke informatie die handig gerangschikt is en zoekresultaten die zowel vanuit thema's als vanuit sectoren volgens inhoudstype (nieuws, instrumenten, evenementen, adviseurs,...) kunnen verfijnd worden;
- inspirerende praktijkvoorbeelden en verschillende instrumenten die helpen om de mvo-uitdagingen van een organisatie in kaart te brengen (mvo-scan, energie- en materialenscan,...);
- de mogelijkheid om een persoonlijke infobundel samen te stellen en als een pdf te downloaden;

- een overzicht van relevante adviesverstrekkers voor verschillende sectoren en thema's;
- mvo-voorlopers kunnen de inspanningen van hun organisatie delen (op de kaart van Vlaanderen);
- gastcolumns zorgen voor een frisse kijk op mvo;
- beleidsinformatie en de subsidiemogelijkheden van de Vlaamse overheid;
- geregistreerde gebruikers krijgen niet alleen de tweewekelijkse nieuwsbrief, maar kunnen zelf nieuwtjes of agenda-items aanbrengen, informatie delen, ...;
- tips en een [handig stappenplan](#) om mvo geleidelijk in de praktijk te brengen.

Wil u meer informatie, neem dan contact met info@mvovlaanderen.be en we helpen u graag verder.

MVO Vlaanderen - Kenniscentrum Duurzaam Ondernemen

Koning Albert-II laan 35
1030 Brussel

Tel. 0032 3 877 16 04 - Redactie & beheer

Tel. 0032 2 553 06 22 - Initiatiefnemer (Vlaamse overheid - Departement Werk en Sociale Economie)

E-mail: info@mvovlaanderen.be